

Opintolainavähennyksen tiedottamisen koordinoitutyöryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:19

Opintolainavähennyksen tiedottamisen koordinointityöryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:19

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet, 2006

ISBN 952-485-185-7 (PDF)

ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2006:19

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
15.6.2006

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Opintolainavähennyksen tiedotusta koordinoiva työryhmä Puheenjohtaja: neuvotteleva virkamies Leena Koskinen Sihteeri: ylitarkastaja Virpi Hiltunen	Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä		
	Toimeksiantaja Opetusministeriö		
	Toimielimen asettamispv 28.2.2005	Dnro 18/040/2005	
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Opintolainavähennyksen tiedottamisen koordinoitutyöryhmän muistio (Promemoria av samordningsgruppen för informationen kring studielånsavdraget)			
Julkaisun osat Muistio + liitteet			
Tiivistelmä Työryhmän tehtävänä oli käsitellä opintolainavähennyksen valmistelussa ja toimeenpanossa mukana olevien tahojen laatimat opintolainavähennystä koskevat tiedotussuunnitelmat ja koordinoida niiden toteuttamista. Työryhmän työn lähtökohtana oli, että opintolainavähennyksen tiedotusaineisto on pääasiallisesti osa Kansaneläkelaitoksen vakiintunutta tiedotusaineistoa. Työryhmä käsitteli työnsä alkuvaiheessa eri tahojen tiedotussuunnitelmia sekä osallistui lukuvuosille 2005–2006 ja 2006–2007 Kansaneläkelaitoksessa valmisteltujen opintolainavähennystä koskevien tiedotusmateriaalien laadintaan. Lisäksi työryhmässä ideoitiin maaliskuun 28 päivänä Säätytalolla järjestetty opintolainaseminaari, johon kutsuttiin pankkien, korkeakoulujen opintotukilautakuntien, opiskelijajärjestöjen, Kansaneläkelaitoksen ja muiden keskeisten sidosryhmien edustajat pohtimaan opintolainan käyttökelpoisuutta ja kehittämishaasteita. Työryhmä katsoo, että opintolainavähennyksen tiedottamisen tulee olla oikea-aikaista ja valmistelun tulee tapahtua eri toimijoiden yhteistyönä. Tiedottamisen kehittämiseksi opetusministeriön tulee seurata opintolainan ja opintolainavähennyksen käyttöä. Tarvittaessa tulee ottaa käyttöön uusia tiedotusmuotoja edistämään uuden tukimuodon ymmärrettävyyttä.			
Avainsanat Opintotuki, opintolainavähennys			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:19	ISSN 1458-8102	ISBN 952-485-185-7 (PDF)	
Kokonaissivumäärä 21	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja	Kustantaja Opetusministeriö		

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
15.6.2006

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgrupp för samordning av informationen kring studielånsavdraget Ordförande: konsultative tjänstemannen Leena Koskinen Sekreterare: överinspektör Virpi Hiltunen	Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar		
	Uppdragsgivare Undervisningsministeriet		
	Datum för tillsättande av 28.2.2005	Dnro 18/040/2005	
Publikation (även den finska titeln) Promemoria av samordningsgruppen för informationen kring studielånsavdraget (Opintolainavähennyksen tiedottamisen koordinointityöryhmän muistio)			
Publikationens delar Promemoria + bilagor			
Sammandrag <p>Arbetsgruppen hade i uppgift att behandla de informationsplaner gällande studielånsavdraget som sammanställts av instanser som deltagit i beredningen och verkställandet av studielånsavdraget och samordna genomförandet av dessa planer.</p> <p>Utgångspunkten för arbetsgruppens arbete var att informationsmaterialet om studielånsavdraget i huvudsak skall utgöra en del av Folkpensionsanstaltens etablerade informationsmaterial.</p> <p>I början av arbetet behandlade arbetsgruppen olika instansers informationsplaner och deltog i utarbetandet av det informationsmaterial om studielånsavdraget för läsåren 2005–2006 och 2006–2007 som hade beretts vid Folkpensionsanstaltens. Dessutom kom man i arbetsgruppen med idéer till ett studielånsseminarium, som ordnades på Ständerhuset den 28 mars med inbjudna företrädare från bankerna, högskolornas studiestödsnämnder, studentorganisationerna, Folkpensionsanstalten och andra centrala intressentgrupper för att dryfta hur studielånet kan användas och på vilket sätt det kan utvecklas.</p> <p>Arbetsgruppen anser att informationen om studielånsavdraget bör ges vid rätt tidpunkt och att beredningen bör ske i samarbete med olika aktörer. I syfte att utveckla informationen bör undervisningsministeriet följa hur studielån och studielånsavdrag utnyttjas. Vid behov skall nya informationsformer införas för att göra den nya stödformen lättare att förstå.</p>			
Nyckelord studielån, studielånsavdrag			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2006:19	ISSN 1458-8102	ISBN 952-485-185-7 (PDF)	
Sidoantal 21	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution	Förlag Undervisningsministeriet		

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 28. päivänä helmikuuta 2005 työryhmän, jonka tehtävänä oli käsitellä opintolainavähennyksen valmistelussa ja toimeenpanossa mukana olevien tahojen laatimat opintolainavähennystä koskevat tiedotussuunnitelmat ja koordinoida niiden toteuttamista.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui neuvotteleva virkamies Leena Koskisen ja jäseniksi ylitarkastaja Virpi Hiltusen ja tiedottaja Juha Ojasen opetusministeriöstä, opintotukipäällikkö Salla Salakan Helsingin yliopistosta, suunnittelija Markus Mantereen Helsingin ammattikorkeakoulusta, etuuspäällikkö Paula Viljasen ja tiedottaja Esko Häklin Kansaneläkelaitoksesta, ylitarkastaja Markku Mertalan ja tiedottaja Terhi Karttusen Verohallituksesta, tutkija Tarja Kalloksen Suomen Pankkiyhdistyksestä, sosiaalipoliittinen sihteeri Elina Karjalaisen Suomen ylioppilaskuntien liitosta ja sosiaalipoliittinen sihteeri Jouni Parkkosen Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijayhdistysten Liitosta. Työryhmän työhön ovat osallistuneet tiedottaja Tiina Pohjois-Koivisto tiedottaja Juha Ojasen jäätyä virkavapaalle ja sosiaalipoliittinen sihteeri Elina Laavi SYL:sta sosiaalipoliittinen sihteeri Elina Karjalaisen siirryttyä muihin tehtäviin. Työryhmän tuli saada työnsä päätökseen 31.5.2006 mennessä.

Työryhmä käsitteli työnsä alkuvaiheessa eri tahojen tiedotussuunnitelmia sekä osallistui lukuvuosille 2005–2006 ja 2006–2007 Kansaneläkelaitoksessa valmisteltujen opintolainavähennystä koskevien tiedotusmateriaalien laadintaan. Lisäksi työryhmässä ideoitiin maaliskuun 28. päivänä Säätytalolla järjestetty opintolainaseminaari, johon kutsuttiin pankkien, korkeakoulujen opintotukilautakuntien, opiskelijajärjestöjen, Kansaneläkelaitoksen ja muiden keskeisten sidosryhmien edustajia pohtimaan opintolainan käyttökelpoisuutta ja kehittämishaasteita.

Työryhmän työ on toimeksiannon mukaisesti ollut luonteeltaan koordinoivaa. Tarkoituksena on ollut edistää uuden tukimuodon ymmärrettävyyttä opintolainavähennyksen tiedottamiseen osallistuvien tahojen yhteistyöllä. Työryhmä kokoontui yhteensä seitsemän kertaa.

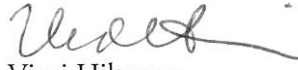
Saatuana työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa raportin työstään kunnioittavasti opetusministeriölle.

Helsingissä 31.5.2006

Työryhmän puolesta

Leena Koskinen
puheenjohtaja

Virpi Hiltunen
sihteeri

Sisältö

1	<u>Työryhmän työn lähtökohdat</u>	8
2	<u>Eri tahojen näkemykset ja tiedotustoimet</u>	9
	Opiskelijajärjestöjen kannanotot	9
	Kansaneläkelaitoksen tiedotustoimet	9
	Korkeakoulujen rooli	10
	Verohallinnon tiedotussuunnitelma	11
	Pankkien rooli	12
3	<u>Tiedotusmateriaalit lukuvuodelle 2005–2006 ja 2006–2007</u>	13
4	<u>Opintolainaseminaari</u>	14
5	<u>Työryhmän ehdotukset</u>	15
	<u>Liitteet</u>	16

1 Työryhmän työn lähtökohdat

Opintolainavähennyistä koskevassa hallituksen esityksessä (11/2005) todetaan, että opintolainavähennyistä koskevaa tiedotuksen suunnittelua ja toteutusta varten asetetaan eri toimijoita ja sidosryhmiä edustava työryhmä. Asian eduskuntakäsittelyn yhteydessä myös sivistysvaliokunta katsoi, että mahdollista kielteistä asennetta lainamuotoista tukea kohtaan voidaan vähentää eri toimenpitein. Edelleen valiokunta katsoi, että “opiskelijoiden asemaan ja luottamukseen opintojen sujumisesta suunnitelmien mukaan voidaan vaikuttaa muun muassa riittävällä ja tehokkaalla tiedottamisella sekä opintojen ohjauksella”.

Opetusministeriö pyrki ennakoimaan asiaan liittyviä haasteita asettamalla tiedotusta koordinoivan työryhmän jo asian eduskuntakäsittelyn aikana. Asian käsittelyaikataulusta johtuen toimeenpanon ja käyttöönottovaiheen tiedotusmateriaalien laadinnan aikataulu oli varsin haasteellinen.

Uuden tukimuodon käyttöönotto edellyttää opintotuen toimeenpanosta vastaavalta Kansaneläkelaitokselta ja verotuksen toimeenpanosta vastaavalta verohallinnolta järjestelmien, ohjeistuksen, päätösfrasien, koulutuksen sekä uusien tiedotusmateriaalien laadintaa.

Työryhmän työn lähtökohtana oli, että opintolainavähennyksen tiedotusaineisto on pääasiallisesti osa Kansaneläkelaitoksen vakiintunutta tiedotusaineistoa.

Työryhmä piti tärkeänä, että eri osapuolet osallistuvat tiedottamiseen ja hyödyntävät tiedottamisessa Kansaneläkelaitoksen tiedotusaineistoja.

2 Eri tahojen näkemykset ja tiedotustoimet

Työryhmässä keskusteltiin aluksi eri tahojen tiedottamista koskevista näkemyksistä ja opintolainavähennyksen tiedotussuunnitelmista. Kaikki tahot kokivat tiedottamisen haasteellisena ja monitahoisena prosessina. Kullakin taholla on oma roolinsa tiedotusprosessissa.

Opiskelijajärjestöjen kannanotot

SAMOK ja SYL toimittivat työryhmälle kirjalliset kannanotot, joissa käsiteltiin tiedottamisen haasteita pääasiassa opiskelijoiden näkökulmasta. SAMOK korosti kannanotossaan eri tiedotusmuotojen monipuolista hyödyntämistä, uuteen etuuteen liittyvää koulutusta ja Kelan päävastuuta. Kannanotossa toivottiin pankkien markkinoinnin olevan objektiivista. SAMOK piti tärkeänä myös ammattikorkeakoulujen valmiutta osallistua tiedotukseen ja vastata opintolainavähennyksestä koskeviin kysymyksiin. Lisäksi SAMOK on valmis tukemaan jäsenjärjestöjään tiedotukseen liittyvissä kysymyksissä. SYL piti kannanotossaan käyttöönottovaiheen tiedotuksen koordinoimista tarpeellisena. Tiedotuksen päävastuu on SYL:n mielestä Kansaneläkelaitoksella ja opintotukilautakunnilla. SYL ja ylioppilaskunnat ovat valmiita osallistumaan tiedotukseen eri tavoin. Lisäksi SYL toivoi kannanotossaan että, opintolainavähennyksen tiedottamista seurataan aktiivisesti ja sen oikeellisuudesta pidetään huolta. (Liite 1: SAMOK ry:n näkemyksiä opintolainavähennyksen tiedottamisesta ja Liite 2: Muistio opintolainavähennyksestä tiedottamisesta/SYL)

Kansaneläkelaitoksen tiedotustoimet

Kansaneläkelaitoksen opintolainavähennyksestä koskeva tiedottaminen voidaan jakaa seuraaviin osa-alueisiin: yksilöllinen tiedotus opiskelijoille, yleinen tiedotus, esitteet, opiskelijajärjestöjen kanssa pidetyt tilaisuudet, koulutus ja ohjeistus sekä asiakaspalautejärjestelmien hyödyntäminen. Opintolainavähennyksen käyttöönottoon liittyvät tiedotustoimet ja niiden aikataulu ovat muistion liitteessä Kansaneläkelaitoksen tiedotustoimet ja aikataulu (Liite 3).

Yksilöllinen tiedotus toteutetaan siten, että *opintotuen hakijan* päätökseen tulostuu huo-

mautusteksti opintolainavähennyksestä, jos opiskelija hakee opintolainan valtiontakausta ja saa myönteisen päätöksen. Opintotukipäätöksen liitteenä lähetettiin erillinen seloste 'Tärkeitä asioita opintolainasta ja sen takauksesta' myönteisen opintolainan takauspäätöksen saaneille. Vuodesta 2007 lukien annetaan *tutkinnon suorittaneille* päätös opintolainavähennyksestä.

Yleinen tiedotus syksyllä 2005 toteutettiin laatimalla opintolainavähennyksestä tiedote julkisille tiedotusvälineille 8.8.2005. Asiasta oli artikkeli Kelasanomissa syksyllä 2005. Myös vuonna 2006 Kelasanomiin liitetään artikkeli opintolainavähennyksestä.

Opintolainavähennyksestä kertovat osiot laadittiin syyslukukautena 2005 käyttöön otettuihin esitteisiin. Perusesitteeseen Opintotuki 2005 (Tunne perusturvasi 5) lisättiin maininta tulevasta lainmuutoksesta. Opintolainaa selostavaa Kela-info-lehdistä täydennettiin opintolainavähennyksestä kertovalla osuudella. Myös opintotuen tiivistelmäesitteeseen INFO 8-julkaisuun lisättiin maininta opintolainavähennyksestä. Kaikki esitteet löytyvät Internet-sivustoilta. Lisäksi sivustoilta löytyvät myös laajemmat ohjeistukset. Tarkoitus on, että tekstejä päivitetään vuosittain muutosten mukaisesti.

Opintolainavähennys sisältyi seuraaviin Kelan järjestämiin koulutusilaisuuksiin vuonna 2005:

- yliopistojen opintotukilautakuntapäivät keväällä 2005
- ammattikorkeakoulujen lautakuntapäivät keväällä 2005
- 7 oppilaitoskoulutusta, joista osa oli suunnattu erityisesti ammattikorkeakouluille keväällä 2005
- Kelan alueiden kouluttajakoulutus keväällä 2005 ja erillinen työkokous syksyllä 2005
- 2 yliopistojen opintotukilautakuntien sihteerien työkokousta syksyllä 2005
- Koulutusrahaston tiedotustilaisuus syksyllä 2005

Tuen ohjeiden muutossivut päivitettiin opintolainavähennyksen osalta ja lisäksi asiasta selostettiin oppilaitoksille 7.7.2005 päiväyksellä toimitetussa oppilaitoskirjeessä.

Opintolainavähennyksen käyttöönotosta järjestettiin Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) kanssa erillinen tilaisuus syksyllä 2005.

Kelalla on käytössä sekä Internetissä sähköisesti täytettävä että paperilla annettava palautejärjestelmä, johon voi osoittaa kysymyksiä tai muuta palautetta. Asiakaspalautejärjestelmään osoitettuihin palautteisiin vastataan, jos asiakas on pyytänyt vastausta. Keskustelupalstan kirjoituksiin vastataan keskustelupalstalla aina. Myös nämä järjestelmät palvelevat opintolainavähennyksen tietotarpeissa opiskelijoita. Vuonna 2007 mahdollistuu opiskelijalle opintolainaa ja opintolainavähennystä koskeva omien tietojen sähköinen kysely.

Korkeakoulujen rooli

Yliopistojen rooli tiedottamisessa

Yliopistojen lainatiedotus kohdistuu erityisesti uusiin opiskelijoihin ja pääasiassa tiedotusmateriaalina käytettiin Kelan laatimaa tiedotusmateriaalia.

Esimerkkitapauksena Helsingin yliopisto

Lähtökohtana Helsingin yliopistossa oli, että jokainen opintotuen parissa työskentelevä nähdään viestintävastuullisena. Opintolainaohteita opiskeltiin erikseen työaikana ja opintolainavähennyksestä tiedotettiin ylioppilaslehdessä ja opintotuen omilla sivuilla. Lisäksi lähetettiin tiedekuntiin rehtorin kirje, jossa suositeltiin opintotukiedustajan vierailua orientointi- infoissa ja opintotukiasiat kytkettiin myös sähköiseen HOPSiin.

Ammattikorkeakoulujen rooli tiedottamisessa

Ammattikorkeakoulujen opintolainavähennyksestä tiedottaminen hoidetaan nykyään pääasiassa oppilaitosten Internet-sivujen kautta. Sivustoista on linkki Kelan sivuille, joissa on tarkempaa tietoa opintolainavähennyksestä. Aloittaville opiskelijoille kerrotaan asiasta alkuinfojen yhteydessä, jolloin jaetaan myös kirjallista materiaalia, kuten Kelan esitteitä. Kelan oppaita on myös saatavilla esim. opintotoimistoista.

Helsingin ammattikorkeakoulu tiedottaa opintolainavähennyksestä yleisinformaationa; yksilöllistä neuvontaa ei nykyisillä resursseilla ole mahdollista tarjota. Sen vuoksi taloudellisten etuuksien yksilöllinen neuvonta ohjataan aina Kelaan.

Verohallinnon tiedotussuunnitelma

Ulkoinen tiedottaminen

Verohallinnon verkkosivuilla on julkaistu uutinen opintolainavähennyksestä lain vahvistamisen yhteydessä 15.6.2005. Laajempi ulkoinen tiedottaminen ei ole ajankohtaista verohallinnossa ennen kuin opintolainavähennyksellä on vaikutuksia verotukseen. Ennenaikainen tiedottaminen saattaisi herättää sekaannusta asiakkaissa.

Opintolainavähennyksellä on vaikutuksia verotukseen aikaisintaan vuoden 2007 ennakkoperinnässä. Tällöin kyseessä olisi tilanne, jossa 1.8.2005 tai sen jälkeen korkeakouluopintonsa aloittanut henkilö olisi valmistunut jo vuoden 2006 puolella, lyhentäisi opintolainansa vuonna 2007 ja haluaisi muuttaa ennakonpidätysprosenttiaan sen mukaisesti. Tällaisia tapauksia arvioidaan olevan vuonna 2007 korkeintaan muutama kappale. Verohallinnon on kuitenkin varauduttava asiakkaiden palvelemiseen ja vähennyksen huomioimiseen heidän lopullisessa verotuksessaan vuodelta 2007.

Vuonna 2007 verohallinto tiedottaa asiasta seuraavasti:

- Verohallinnon verkkosivujen nuorille suunnattuun osioon tulee tietopaketti opintolainavähennyksestä
- Verohallinnon vuosittain julkaisemaan "Koululaisten ja opiskelijoiden verotus"-tiedotteeseen lisätään tietoa opintolainavähennyksestä

Verohallinto päivittää myös verovuotta 2007 koskevat ohjeistot, lomakkeet, täyttöoppaat ja muun materiaalin, joihin opintolainavähennys vaikuttaa.

Seuraavina verovuosina tapauksia tulee oletettavasti enemmän. Opintolainavähennyksestä ja sen huomioimisesta ennakkoperinnässä tullaan tällöin kertomaan verokorttien postituksesta kertovassa lehdistötiedotteessa. Lisäksi on selvitettävä, miten opintolainavähennyksestä tiedotetaan.

vähennys voidaan yhdistää työn alla olevaan Verokortti verkossa -palveluun, jossa asiakas voi laskea itselleen uuden verokortin. Ratkaisut vaikuttavat asiasta tiedottamiseen.

Sisäinen tiedottaminen

Verohallinnon intranetsivuilla on julkaistu uutinen opintolainavähennyksestä lain vahvistamisen yhteydessä 10.6.2005. Samassa yhteydessä verohallinnon asiakaspalvelussa työskenteleville on lähetetty sähköpostitse tietoa muutoksesta, jotta he osaavat vastata asiaa koskeviin kyselyihin ja ohjata kysyjän eteenpäin. Aiheesta on myös julkaistu uutinen verohallinnon henkilöstölehdessä.

Verohallinnon asiakaspalvelussa työskenteleviä tullaan kouluttamaan aiheesta ennakkoperintäkoulutusten yhteydessä.

Pankkien rooli

Suomen Pankkiyhdistyksen kanta on, että opintolainojen verovähennysoikeudesta tiedottamisen päävastuu on Kelalla. Pankkien toimihenkilöt käyttävät Kelan opintolainaesitteitä ja ohjaavat opiskelijoita Kelan nettisivuille. Pankeissa, pankkien nettisivuilla ja verkkopankeissa on lisää tietoa opintolainavähennyksestä ja linkitys Kelan nettisivuille.

Pankkiyhdistys on tiedottanut opintolainojen verovähennyksestä Pankkiyhdistyksen toimittajakeluun menevissä julkaisuissa, kuten Pankkikatsauksessa. Pankkikatsaus on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä lehti ja opintolainavähennyksestä on ollut artikkeli pankkikatsauksien numeroissa 2/2004 ja 1/2006. Pankkikatsaus jaetaan viranomaisille, tiedotusvälineille, päättäjille ja se myös julkaistaan kokonaisuudessaan Pankkiyhdistyksen nettisivuilla.

Pankkiyhdistyksessä laadittiin keväällä 2006 opintolainaselvitys, jossa selvitettiin kokonaisuutena Suomen opintolainajärjestelmää. Selvityksessä esiteltiin myös opintolainavähennys. Selvitys on lähetetty pankkien yhteyshenkilöille ja se on Pankkiyhdistyksen nettisivuilla.

Pankkien opintolainayhteyshenkilöt ovat selvittäneet vaikutuksia pankeille ja pankkien tietojärjestelmiin Pankkiyhdistyksen työryhmässä, jossa on suunniteltu opintolainavähennyksen käyttöönottoa. Näiden yhteyshenkilöiden kautta tietoa on välittynyt pankkien organisaatioissa.

3 Tiedotusmateriaalit lukuvuodelle 2005–2006 ja 2006–2007

Työryhmä katsoi parhaaksi, että se ei ryhdy laatimaan erillisiä tiedotusmateriaaleja opintolainavähennyksestä, vaan osallistuu Kansaneläkelaitoksen tiedotusmateriaalien laadintaan. Käytännössä työryhmässä tehtiin ehdotuksia tiedotustekstien luonnoksiin sekä laadittiin opintolainavähennysesimerkkejä, jotka liitettiin Kelan nettisivuille.

Työryhmässä käsiteltiin kaikki Kansaneläkelaitoksessa laaditut tiedotusmateriaalit.
Ne löytyvät internetistä osoitteesta: www.kela.fi

4 Opintolainaseminaari

Opetusministeriö järjesti 28. maaliskuuta 2006 Opintolainaseminaarin Säätytalolla. Seminaariin kutsuttiin Kansaneläkelaitoksen, opiskelijajärjestöjen, pankkien sekä muiden keskeisten sidosryhmien edustajia pohtimaan opintolainan käyttökelpoisuutta. Seminaarissa valotettiin Suomen opintolainajärjestelmän kehitystä ja lainanoton nykytilannetta, analysoitiin opiskelijoiden toimentuloa, lainan ottamiseen liittyviä riskejä ja etuja sekä luotiin katsaus muiden maiden opintolainajärjestelmiin. Näkökulmaa laajennettiin analyyseillä tulevaisuuden työmarkkinoista ja koulutuksesta investointina. Opiskelijajärjestöt esittelivät omia näkemyksiään ideaalista opintolainasta. Seminaarin esitykset löytyvät opetusministeriön www-sivuilta: <http://www.minedu.fi/opm/koulutus/opintotuki.html>. Seminaaria käsiteltiin opetusministeriön Etusivu-verkkolehdessä (www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2006/1304/index.html). (Liite 4: Opintolainaseminaari)

Opintolainaseminaari oli työryhmän mielestä sopiva keino analysoida opintolainajärjestelmän toimivuutta sekä lisätä eri tahojen opintolainatietoutta.

5 Työryhmän ehdotukset

Opintolainavähennyksen käyttöönottovaiheen tiedotus toteutettiin kiireisestä aikataulusta huolimatta työryhmän mielestä kohtuullisen hyvin.

Työryhmä katsoo, että jatkossa opintolainavähennyksen tiedottamisessa tulisi ottaa huomioon seuraavat periaatteet:

- Tiedottamisen on oltava oikea-aikaista
- Valmistelun tulee tapahtua eri toimijoiden yhteistyönä
Keskeiset tahot tiedotuksen kannalta ovat Kansaneläkelaitos, opintotukilautakunnat, pankit, verohallinto ja opiskelijajärjestöt.
- Opintolainan ja opintolainavähennyksen käyttöä seurataan
Opetusministeriö kerää yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen ja verohallinnon kanssa tietoa lainan käytöstä ja opintolainavähennyksen käytöstä.
Kehittämistyössä hyödynnetään muun muassa Kelan asiakaspalautejärjestelmän kautta saatua palautetta.
Järjestelmän toimivuutta ja vaikuttavuutta arvioidaan. Johtopäätöksiä voidaan tehdä todennäköisesti vasta vuoden 2010 jälkeen, jolloin arvioidaan varsin merkittävän osan lukuvuonna 2005 korkeakoulussa opintonsa aloittaneista valmistuneen.
- Tarvittaessa otetaan käyttöön uusia tiedotusmuotoja edistämään uuden tukimuodon ymmärrettävyyttä
Pääasiallinen tiedotusmuoto on opiskelijoille suunnattu sähköisessä tai painetussa muodossa oleva informaatio. Muita käyttökelpoisia muotoja ovat erilliset yhteistyössä toteutetut opintolainatietoiskut, joita voidaan toteuttaa esimerkiksi uuden lukuvuoden alkaessa.
- Opintolainavähennys merkitsee haasteita opiskelijan oman talouden suunnittelulle. Taloussuunnitteluavun tarve ja neuvoa antavien tahojen rooli saattaa korostua nykyisestään. Erityisesti Kansaneläkelaitoksen, verohallinnon, korkeakoulujen opintotukilautakuntien ja opiskelijajärjestöjen tulee pystyä vastaamaan uusiin opiskelijoiden tietotarpeisiin.

12.04.2005

SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULUOPISEKELIJAYHDISTYSTEN LIITTO – SAMOK RY:N NÄKEMYKSIÄ OPINTOLAINAVÄHENNYKSEN TIEDOTTAMISESTA

Tässä muistiossa valotetaan Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijajyhdistysten Liitto – SAMOK ry:n näkemyksiä opintolainavähennyksen tiedottamisesta opiskelijoille. SAMOK on konsultoinut jäsenjärjestöjään muistiossa esiintyvistä näkemyksistään.

Tiedottamistavat

SAMOKin mielestä opintolainavähennyksen tiedottamisessa tulee käyttää seuraavia välineitä:

- Painettu materiaali
 - Info opintolainavähennyksestä opintotuen myöntämiskirjeen yhteydessä
 - KELA:n esite opintolainoista
 - Yksittäiset tiedotteet
 - Tietoiskut/infot opiskelijajärjestöjen lehdissä, kalentereissa, oppaissa, yms.
- Sähköinen materiaali
 - KELA:n internet-sivut
 - Ammattikorkeakoulujen ja opiskelijajärjestöjen internet-sivut
 - Sähköpostitiedotteet ammattikorkeakouluilta ja opiskelijajärjestöiltä
- Yhteisölliset ja yksilölliset kontaktit
 - Infotilaisuudet
 - Henkilökohtainen neuvonta

Tiedottamisen ajoittaminen

SAMOKin mielestä mallista tiedottamiseen on panostettava eniten heti opintojen alussa ja ennen niitä. Ennen opintoja tehtävä tiedotus palvelee opiskelijaa, koska hän saa edes jonkin tyyppisen ennakkokuvan opintolainavähennyksestä ja sen saamisen ehdoista. Tiedottamisessa käytettävä materiaali on oltava lukijaystävällistä ja mahdollisimman helposti ymmärrettävää. Materiaalia on hyvä havainnollistaa usein erilaisin esimerkein, jotta lukija pystyisi ymmärtämään helpommin mallin ja sen reunaehdot.

Tiedottamista on hyvä jatkaa myös hieman opintojen alun jälkeen. Tämä erityisesti sen vuoksi, että koska aloittavat opiskelijat saavat niin paljon uutta tietoa omaksuttavakseen on väistämätöntä, että uudet opiskelijat eivät voi yhdellä kertaa oppia aivan kaikkea. Etenkin hankalat asiat, joiksi opintolainavähennys kaikesta huolimatta lukeutunee, jäävät vähemmälle huomiolle.

Valmistumisen yhteydessä olisi hyvä muistuttaa vielä opintolainavähennyksen saamisen ehdoista. Tämä palvelisi erityisesti niitä valmistuneita, jotka saavat KELA:lta kielteisen päätösesityksen, mutta jotka tosiasiallisesti olisivat oikeutettuja opintolainavähennykseen.

12.04.2005

Kouluttaminen

SAMOKin mielestä opintolainavähennyksmallista tarvitaan lisäkoulutusta. Koulutusta tarvinnvat ainakin ammattikorkeakoulujen opintotukilautakuntien sihteerit ja SAMOKin jäsenjärjestöt. Koulutuksissa opintolainavähennystä tulee käsitellä esimerkkien avulla mallin ymmärtämisen helpottamiseksi.

SAMOKin mielestä paras tapa kouluttaa SAMOKin jäsenjärjestöjä opintolainavähennyksestä olisi järjestää yksi valtakunnallinen tapahtuma, johon kutsuttaisiin myös ammattikorkeakoulujen opintotukilautakunnat. Yhteisseminaari palvelisi sekä opiskelijakuntia että ammattikorkeakoulujen opintotukilautakuntia siten, että he voisivat koulutuksen jälkeen esimerkiksi pohdita yhdessä tarkemmin opintolainavähennyksen tiedottamista omassa korkeakoulussa. Kattavan koulutukseen osallistumisen varmistamiseksi koulutuksen järjestäjän, tässä tapauksessa KELA:n, tulisi huolehtia koulutuksen kaikista kustannuksista, matkat mukaan lukien.

On myös pohdittava, tarvitaanko KELA:n järjestämää koulutusta opintolainavähennyksestä myös tulevina vuosina.

Kansaneläkelaitoksen rooli tiedottamisessa

SAMOKin mielestä Kansaneläkelaitos (KELA) on opintolainavähennyksen tiedottamisessa päävastuullinen taho. SAMOK toivoo, että KELA tuottaa mallista monipuolista materiaalia, niin sähköisessä kuin paperisessäkin muodossa. Materiaalin tulee olla mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa, ns. mallia "rautalanka". KELA:n materiaalin kautta opiskelijat saavat ennakko käsityksen opintolainavähennyksestä ja mahdollisesta oikeudestaan siihen.

KELA:n vuosittain julkaistava Opintotuki-esite (Tunne perusturvasi 5) olisi luonteva julkaisu tiedottaa opintolainavähennyksestä. Myös vuonna 2003 julkaistussa Opintolainan valtioneuvoston ja korkeavustus -esite olisi SAMOKin mielestä julkaistava uudelleen siten, että myös siihen koottaisiin tietoa opintolainavähennyksestä ja sen saamisen edellytyksistä. Esite opintolainasta voisi olla hyvä liittää opintotukipäätökseen, jossa tulisi myös olla maininta opintolainavähennyksestä.

KELA:n internet-sivut ovat opiskelijoille myös erinomaisen hyvä ja luonteva tiedotuskanava. SAMOKin mielestä KELA:n internet-sivuille olisi hyvä rakentaa myös jonkun tyyppinen opintolainavähennyslaskuri, jolla voisi testata oikeutensa vähennykseen ja myös opintolainavähennyksen määrän.

Materiaalissa olisi hyvä havainnollistaa opintolainavähennystä erilaisin ja monipuolisin esimerkein. Esimerkeistä osa voisi olla yksinkertaisia ja osa hankalampia tapauksia. SAMOK uskoo, että esimerkit helpottavat opintolainavähennyksen ymmärtämistä.

12.04.2005

Pankkien rooli tiedottamisessa

Mikäli pankit mainostavat opintolainaa opintolainavähennyksen avulla, tulee mainonnan olla objektiivista.

Pankkien on neuvottava opiskelijaa ottamaan yhteyttä opintolainavähennykseen liittyvissä kysymyksissä niihin tahoihin (KELA, opintotukilautakunnat/korkeakoulut ja opiskelijajärjestöt), jotka osaavat neuvoa opiskelijoita asiassa.

Ammattikorkeakoulujen rooli tiedottamisessa

Korkeakoulujen rooli mallin tiedottamisesta opiskelijoille kasvaa siinä vaiheessa, kun opiskelijat aloittavat opintonsa ja he opiskelevat korkeakoulussa. Tässä vaiheessa paras tapa tiedottaa opiskelijoille mallista on yhteisöllinen ja yksilöllinen tiedottaminen.

Kaikissa ammattikorkeakouluissa tulee olla uusille opiskelijoille ns. opiskelun orientointiviikolla opintotuki-info, jonka osaksi opintolainavähennyksestä tiedottaminen tulee myös kytkeä. Tiedottaessaan opintolainavähennyksestä ja muistakin opintotukiasioista opiskelijoille, ammattikorkeakoulut ja niiden opintotukilautakunnat voivat hyödyntää sähköpostia, intranet:ia ja sähköisiä ilmoitustauluja. Lisäksi paperisia tiedotteitakin on hyvä laatia ainakin monesti opintotoimistojen yhteydessä oleville ilmoitustauluille, joilla tiedotetaan yleensä myös opintotukiasioista. Ammattikorkeakoulujen tiedotteiden tulee olla yksinkertaisia ja esimerkein havainnollistettuja.

Ammattikorkeakouluilla on oltava valmius vastata opintolainavähennyksestä koskeviin kysymyksiin, joten ammattikorkeakoulujen onkin resursoitava myös opintolainavähennyksen yksilölliseen tiedottamiseen. Tällaisia tapoja ovat esimerkiksi opintotukilautakunnan sihteerin päivystysajat eri yksiköissä, jolloin opiskelijat voivat kysyä opintotukeen liittyvistä asioista sihteeriltä sekä sähköposti-, puhelin- ja muu tiedotus. Opintolainavähennyksestä olisi hyvä ainakin pystyä muistuttamaan opiskelijoita myös henkilökohtaista opintosuunnitelmaa (HOPS) laadittaessa ja päivitettäessä. Opintolainavähennys voi vaikuttaa opiskelijoiden HOPS:n. Opintotukilautakuntien sihteerien on pystyttävä vastamaan tarvittaessa kaikkiin opiskelijoiden opintolainavähennyksestä esittämiin kysymyksiin oikein.

Ammattikorkeakoulut voisivat lähettää aloittaville opiskelijoille hyväksymiskirjeen mukana materiaalia opintolainavähennyksestä. Materiaali voisi olla suoraan KELA:n tuottamaa tai ammattikorkeakoulun KELA:n materiaalin pohjalta tuottamaa.

SAMOKin ja opiskelijakuntien rooli tiedottamisessa

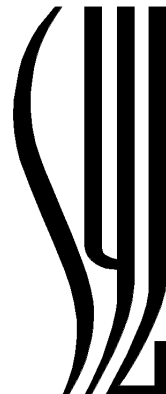
SAMOK on jäsenjärjestöjensä (opiskelijakunnat) kanssa valmis osallistumaan osaltaan opintolainavähennyksmallista tiedottamiseen opiskelijoille. SAMOKin jäsenjärjestöt ovat lupautuneet

12.04.2005

mahdollisuuksiensa mukaan osallistumaan opiskelijoille tiedottamiseen mallista. Tiedottamisessa opiskelijakunnat hyödyntävät omia foorumeitaan, esimerkiksi lehtiä, tiedotteita, sähköpostia ja opiskelija-aktiiveja. Jäsenjärjestöt voivat tarpeen tullen järjestää itsekin infotilaisuuksia opiskelijoille. SAMOKin jäsenjärjestöt ovat lupautuneet neuvomaan osaltaan opiskelijoita mallissa, kukin mahdollisuuksiensa mukaan. Tarvittaessa opiskelijat ohjataan eteenpäin, esimerkiksi opintotukilautakunnan sihteerin puheille.

Tarvittaessa SAMOK kouluttaa jäsenjärjestöjään vielä erikseen opintolainavähennysmallista.

HELSINKI 19.4.2005**MUISTIO OPINTOLAINAVÄHENNYKSEN TIEDOTTAMISESTA**

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry suhtautuu positiivisesti siihen, kuinka vakavasti vaikean opintolainavähennysasian tiedottaminen on otettu valtionhallinnossa. Tiedottamista pohtivan työryhmän asettaminen on ollut oikea ratkaisu, jonka ansiosta monimutkaisesta järjestelmästä informointi tapahtuu mahdollisimman helposti. Varsinkin työryhmälle asetettu aikataulu ansaitsee kiitoksen. SYL pitää kuitenkin hieman kummeksuttavana sitä, että opintolainavähennyksen tiedottamista pohditaan, ennen kuin asiasta on edes päätetty eduskunnassa. SYL:n mielestä tällainen toimintatapa viestii oudosta asioiden valmistelusta ja liian kiireellisestä aikataulusta, mitä pitäisi yrittää välttää.

SYL kokee, että ensisijaisen vastuun opintolainavähennyksen tiedottamisesta kantavat opintotukilautakunnat ja Kansaneläkelaitos. Valtionhallinnon yksikköinä niiden tulee huolehtia siitä, että riittävät tiedotusmateriaalit ja esitteet ovat saatavilla oikeilla tiedoilla ja ymmärrettävällä kielellä. Monimutkaisen ja kustannuksiltaan epävarman järjestelmän pitäisi vastata toiveisiin opintolainan houkuttelevuuden lisäämisestä ja sen vuoksi opiskelijat tavoittavat ja ymmärrettävät materiaalit ovat erittäin tärkeitä.

SYL haluaa myös korostaa, että kun opintolainavähennyksen tiedottamisen vastuu on ensisijaisesti opintotukikeskuksilla, Kansaneläkelaitoksilla ja opintotukilautakunnilla, tämä täytyy huomioida myös kasvavana työ määränä. Opintolainavähennyksen monimutkaisuuden vuoksi tiedottaminen ja opiskelijoiden neuvonta vaativat resursseja. Opintotukilautakuntien ja opintotukikeskuksen resurssien lisäys on ymmärrettävä ja otettava huomioon myös valtiovallan puolelta.

Opintolainavähennyksen tiedottamisessa SYL ja ylioppilaskunnat ovat valmiita auttamaan muun muassa ylioppilaslehtien avulla ja tiedotteita jakamalla. Lisäksi ylioppilaskuntien kalenterit ovat hyvä väylä opiskelijoiden tavoittamiseen. Myös uusille opiskelijoille lähetettävä Tervetuloa opiskelemaan - tietopaketti on SYL mielestä toimiva tapa tavoittaa uudet opiskelijat. Muuten SYL kokee, ettei ylioppilaskunnille voi sysätä tiedottamisen päävastuuta, koska kyse on kuitenkin opiskelijoiden talouteen vaikuttavista seikoista, joita säätelevät muut tahot. Ylioppilaskunnat voivat kuitenkin ohjata opiskelijat oikean tiedon lähteille ja varmistaa, että oikeaa tietoa on saatavilla.

SYL toivoo myös, että opintolainavähennyksen tiedottamista seurataan aktiivisesti ja sen oikeellisuudesta pidetään huolta. SYL on erittäin huolissaan opiskelijoiden oikeusturvan toteutumisesta ja siitä, miten saadaan turvattua pankkien mainonta hyvän tavan mukaisena ja asiantuntevana joka tilanteessa. Outojen ja vaikeaselkoisten asioiden ymmärtämien vaatii monelta nuorelta opiskelijalta aikaa ja tähän on valmistauduttava niin Kansaneläkelaitoksessa kuin pankeissakin.

Kansaneläkelaitoksen tiedotustoimet ja aikataulu

05/2005 (lukien) uusittiin Kelan ja korkeakoulujen tietojenvälitystä, jotta niistä saadaan lainavähennysratkaisuissa tarvittavat tiedot

06/2005 opintotukijärjestelmän muutokset: uudet opintolinjat, uusien kk-opiskelijoiden opintotukipäätöksiin lainavähennysmahdollisuudesta kertova huomautusteksti, lainatakauspäätöksiin lainliitteeseen lisättiin opintolainavähennyksen myöntämisperusteet, esitäytettyyn hakemuslomakkeeseen lisättiin maininta lainavähennyksestä, ulkomailla opiskeleville lähetettiin lomake suoritettuna ilmoittamiseksi jota lähetetään myös päätöksen liitteenä

kesällä 2005 esitemuutokset: opintotukiesite, Kelainfo 8 -tiivistelmä ja erillinen opintolainainfoesite, johon tuli lainavähennyksen myöntämisperusteet

06/2005 osasto-ohje Kelan toimistoille ja yliopistojen opintotukilautakunnille

07/2005 opintolainavähennyksestä kertova sivustokokonaisuus esimerkkeineen Kelan Internet-palveluun

07/2005 lehdistötiedote opintotukimuutoksista

07/2005 oppilaitoskirje oppilaitoksille, Kelan toimistoille ja yhteistyötahoille

09/2005 artikkeli opintolainavähennyksestä ja muista opintotukimuutoksista jokaiseen kotiin jaettavaa Kelan sanomissa ja FPA-bladetissa (2/2005)

8/2006 opintotukiesite 2006-2007:ään opintolainavähennyksen myöntämisperusteet

9/2006 artikkeli lainavähennyksestä tiedotusvälineille (esim. opiskelijalehdille) sekä Kelan sanomiin ja FPA-bladettiin (3/2006)

9-10/2006 opintolainainfoesite uusitaan

2007: opintolainavähennyksen tietojärjestelmä valmistuu: päätöksenanto-, hakemis- ja verotusmenettelyyn liittyvä tiedotus valmistellaan projektin puitteissa

2007: lainavähennyksen laskentaohjelma Kelan Internet-palveluun; laaja tiedottaminen tässä yhteydessä

Opintolainaseminaari

28.3.2006 klo 13.00 - 17.00

Säätytalo, Helsinki

Seminaarin puheenjohtajana toimii *ylijohtaja Arvo Jäppinen*.

Ohjelma

- klo 13.00 Seminaarin avaus
Kulttuuriministeri Tanja Karpela
- Opintolainat eilen ja tänään – katsaus opintolainan käyttöön
Neuvotteleva virkamies Leena Koskinen,
ylitarkastaja Virpi Hiltunen, opetusministeriö
- Mitä tutkimukset kertovat opiskelijoiden toimeentulosta?
Erikoistutkija Ulla Hämäläinen, Kansaneläkelaitos
- Mitä lainanottajan tulee tietää?
Lakimies Juha Eerikäinen, Kuluttajavirasto
- Keskustelu
- klo 14.30 Kahvitarjoilu
- klo 15.00 Kommenttipuheenvuorot
- Miltä tulevaisuuden työmarkkinat näyttävät?
Neuvotteleva virkamies Heikki Mäenpää, opetusministeriö
- Koulutus investointina
Tutkimuskoordinaattori Roope Uusitalo, Palkansaajien tutkimuslaitos
- Lainat osana oman talouden suunnittelua
Johtaja Kaija Erjanti, Suomen Pankkiyhdistys
- Millainen olisi ideaalinen opintolaina opiskelijan kannalta?
Varapuheenjohtaja Kirsi Marttinen, SYL
Puheenjohtaja Heikki Kaisto, SAMOK
- Keskustelu ja johtopäätökset
Ylijohtaja Arvo Jäppinen, opetusministeriö

OPĒTUSMINISTERIŅĀ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-485-185-7

ISSN 1458-8102